

Vad gör föraren när hunden ska lämna kontaktfältet?

av Emelie Johnson Vegh och Eva Bertilsson
publicerad i Canis 2007

Den här artikeln behandlar en liten detalj i din kontaktfältsträning. Vi har tidigare skrivit en artikel om vikten av att variera sig när man tränar kontaktfält (Canis nr 4/05). Den här artikeln behandlar till viss del samma sak, men ur en annan vinkel. Vi har nämligen blivit allt mer uppmärksamma på hur svårt det är för förare att skicka hunden från kontaktfältet på ett sätt som gagnar träningen. Men hur märkvärdigt kan det vara egentligen? Hunden har ju gjort det den ska, nu ska den bara därifrån... Nja, riktigt så enkelt är det faktiskt inte.

Vi utgår från att hunden är tränad till ett kontaktfältsbeteende som inkluderar ett stopp och en startsignal, d v s att hunden springer till kontaktfältet, utför ett speciellt beteende där och sedan lämnar kontaktfältet på förarens signal. Kontaktfältsbeteendet kan t ex vara det som kallas två på/två av (framtassarna i marken och baktassarna kvar på hindret).

Vi utgår också ifrån att du strävar efter ett självständigt kontaktfältsutförande. Hunden kommer att kunna bli både snabbare och säkrare om den *själv* behärskar sitt kontaktfältsutförande utan inblandning och hjälp från dig. Du själv slipper fixa med hunden på kontaktfältet och kan istället ägna sig åt att placera dig så bra som möjligt inför nästa hinder.

Många förare är väldigt fokuserade på att lära hunden själva kontaktfältsbeteendet, och tänker nog att ”lämna hindret är en smal sak”. Vi ser det lite annorlunda och lägger väldigt mycket vikt på just lämnandet. För att hunden ska kunna utföra sitt kontaktfältsbeteende självständigt måste den också kunna ta sig därifrån, d v s lämna kontaktfältet på din signal. Detta innebär att själva lämnandet måste tränas separat, så att hunden verkligen vet vad den ska göra när du ger signal för att lämna kontaktfältet. Signalen för lämnandet kommer då dessutom att fungera som belöning för själva kontaktfältsbeteendet, vilket är precis det vi är ute efter. Vi vill alltså bygga en kedja: Hunden skyndar sig över hindret och utför sitt kontaktfältsbeteende – du ger signal för att lämna kontaktfältet – hunden lämnar kontaktfältet – du belönar (eller fortsätter vidare i banan).

Vi ser det som att lämnandet är själva frånskjutet. Hunden behöver alltså inte rusa iväg långa sträckor, det är att den ”trycker ifrån” som är viktigt och det är detta vi vill belöna. Vi väljer att arbeta med en kastad belöning för att det ger oss möjlighet att kunna belöna framåt oavsett var vi själva befinner oss. Det är helt enkelt ett bra redskap för att kunna belöna lämnande av kontaktfält – du ger lämnasignal, hunden skjuter ifrån och så kommer leksaken (eller godisburken) flygande förbi den.

Signalen för lämnandet ska vara ett *ord*, inte en kroppsrörelse. Om hunden börjar titta på dig och förlita sig på dina rörelser så blir hundens beteende snabbt kopplat till hur du rör dig. Då försvinner självständigheten i lämnandet, vilket i sin tur påverkar självständigheten i hela kontaktfältsutförandet. Det är alltså viktigt att du ger signalen för lämnandet (t ex ”okay”) utan några ackompanjerande kroppsrörelser.

Lämna-övningar för föraren

När hunden når sin position på kontaktfältet måste du alltså kunna:

- Bedöma om hunden uppfyller kriterierna.
- Variera tiden före signal.

- Ge verbal signal
- Kasta belöningen med handen närmast hunden, i en förutbestämd riktning.

Samtidigt ska du kunna röra dig oberoende av vad hunden gör, och utan avslöjande kroppsrörelser (rörelser som t ex talar om när du tänker säga ”okay” eller när du tänker kasta).

Detta är något som behöver *tränas*, det räcker inte att du intellektuellt vet vad du ska göra utan det hela behöver jobbas in i kroppen. Momentet ”skicka hunden från kontaktfältet” innehåller som sagt många olika delar, och precis som i hundträningen tränar vi på en sak i taget. Det gäller att dela in uppgiften i små delar, ha tydlig feedback när du lyckas, och så öva tills beteendet är automatiserat och ”sitter i ryggmärgen”! Redan att röra sig som vanligt medan hunden jobbar självständigt på kontaktfältet är ganska svårt, eftersom det är lätt hänt att man anpassar sitt rörelsemönster till det hunden ska göra. Ännu svårare är det förstås att fortsätta röra sig som vanligt medan man bedömer att hunden gör det den ska, säger ”okay”, och kastar leksaken... För att detta ska fungera krävs övning! Du bör absolut öva utan hund. När hunden är med ska du helst göra rätt varje gång för att inte riskera att oavsiktligt lära bort hundens fina kontaktfältsbeteenden.

Här följer därför fyra praktiska övningar för att förbättra ditt eget kontaktfältsbeteende! Du behöver en eller flera medhjälpare så att du har någon som kan agera hund samt ge dig feedback. I alla övningarna utgår vi ifrån att du har ”hunden” i högerhandling, och därmed kastar leksaken med höger hand. Spegelvänd övningarna och träna även med ”hunden” i vänsterhandling.

1. Att kasta med handen närmast hunden

Kastet är den allra sista länken i kedjan, så med välkänd baklängeskedjningsteknik börjar vi med att träna det. I vår handling arbetar vi hela tiden handen närmast hunden, även när vi belönar (för att hålla handlingssystemet konsekvent), och följaktligen kastar vi leksaken med handen närmast hunden. Du behöver kunna kasta med såväl höger som vänster hand, och såväl stillastående som i rörelse.

Stillastående:

1. Stå stilla med leksaken i höger hand.
2. Kasta leksaken några meter framåt
Spegelvänd sedan övningen!

I rörelse:

1. Gå eller spring framåt med leksaken i höger hand
2. Kasta leksaken några meter framåt (medan du fortsätter röra dig framåt).
Spegelvänd sedan övningen!

Hur fånigt det här än verkar, gå ut och öva! Beteendet måste sitta i kroppen innan du går vidare till nästa steg.

I alla de följande övningarna ska du variera mellan höger/vänsterhandling och mellan stillastående/rörelse.

2. Att först säga ”okay”, och sedan kasta

Att frikoppla signalen från kastet kan vara förbluffande svårt! Låt en medhjälpare stå bredvid med en klicker beredd. TAG-punkten (det du ska få ett ”klick” för) är ”Helt neutral med

kroppen när du säger okay!". Det ska alltså inte finnas någon intentionsrörelse som avslöjar att du tänker kasta.

1. Stå stilla med leksaken i höger hand.
2. Var helt neutral, säg "okay". (TAG!)
3. Kasta därefter leksaken några meter framåt.

3. Att säga "okay" när kriterierna möts

När du sedan har hunden med dig måste du också kunna bedöma att hunden gör det den ska, innan du ger signal för att lämna kontaktfältet. Detta gör din uppgift mer komplex. Nu visar det sig om du har övat tillräckligt på att säga "okay" innan du påbörjar kastet! Den delen av kedjan behöver sitta i ryggmärgen nu, för de tänkande delarna av din hjärna kommer att vara upptagna med att utvärdera vad hunden gör...

I den här övningen behöver du en medhjälpare som agerar "hund" och utför kontaktfältsbeteendet. Medhjälparen kan stå kanten av en matta, på en tröskel eller på en tidning, och sätta en fot på golvet (motsvarar alltså när hunden sätter framtassarna i marken efter hindret). När kriterierna möts (dvs en fot är på golvet) ska du ge startsignal. Därefter ska du kasta leksaken. Om "hunden" är vältränad kommer den att starta framåt när du säger "okay" (precis som din riktiga hund). Om "hunden" inte är färdigränad kanske den inte startar förrän du kastar leksaken. Båda delarna är helt okay, för det du håller på med nu är att lära *dig själv* att göra saker i rätt ordning. Träna hunden får du göra separat. I det färdigränade utförandets ska hunden starta när du säger "okay", så att ditt kast kommer som belöning för att hunden lämnat kontaktfältet.

1. "Hunden" står på något en bit till höger om dig, riktad åt samma håll som du.
2. "Hunden" sätter foten på golvet.
3. Säg "okay".
4. Kasta.

4. Att variera tiden före "okay"

Eftersom du vill att hunden ska lyssna på din "okay"-signal är det viktigt att du varierar hur länge hunden ska stå kvar i sitt beteende innan du säger "okay". Risken är annars att hunden tror att den ska lämna kontaktfältet efter en viss tid, eller när du befinner dig på en viss plats. För att variera tiden när du rör dig kan det vara enklast att räkna dina egna steg – börja räkna när hunden når sin position, och så variera mellan att låta det gå en kvarts sekund – en halv sekund – två sekunder – en sekund – trekvarts sekund - osv innan du ger signalen. Ibland kommer signalen direkt när hunden når sin position. Vårt tips är att jobba mycket med små variationer inom ett kort tidsspänn, alltså mest mellan 0 – 2 sekunder. Om man räknar snabbt hinner man räkna till fem eller sex på två sekunder – det är

1. "Hunden" står på något en bit till höger om dig, riktad åt samma håll som du och med en target på golvet precis framför sig.
2. "Hunden" sätter foten på golvet.
3. Räkna snabbt till två (eller ett, eller fem, eller vad du nu har bestämt dig för – alltså något som ger dig en tid på mellan 0-2 sekunder)
4. Säg "okay"
5. Kasta.

Kom ihåg att alla övningarna görs med hunden på höger och vänster sida, och att du ska träna både när du själv står stilla och när du är i rörelse.

När du behärskar dessa fyra grundövningar kommer du att klara av att göra din del av jobbet vid kontaktfältet. Du kan bedöma om hunden uppfyller kriterierna, du kan variera tiden före signal, du kan ge en verbal signal och du kan kasta belöningen med handen närmast hunden – allt medan du rör dig oberoende av vad hunden gör, och utan avslöjande kroppsörelser.

Ännu fler saker att öva på

Det finns faktiskt ännu mer du kan behöva träna på! Nedan följer ytterligare fem detaljer som kan behöva övas – även dessa blir förstås bäst om du tränar utan hunden först.

1. Variera tiden mellan ”okay” och kast

Ibland får hunden leksaken direkt för lämnandet, ibland får den springa en bit först, ibland styr du till nästa hinder.

2. Rör dig på olika sätt.

Du behöver kunna svänga, göra framförbyten, bromsa in eller accelerera – och samtidigt bedöma hundens beteende och variera tiden före ”okay”. Du ska t ex kunna säga ”okay” mitt i ett framförbyte eller samtidigt som du själv saktar farten.

3. Variera var du har leksaken

Du behöver kunna ha leksaken på olika ställen före kastet (t ex i armhålan, i andra handen, eller i fickan). Nu gäller det verkligen att du håller tungan rätt i mun så att du inte börjar sträcka dig efter leksaken förrän efter ”okay”! Tänk på att hela tiden kasta med handen närmast hunden.

4. Gå tillbaka och belöna

Vissa gånger kanske du vill gå tillbaka och belöna hunden medan den står i sin kontaktfältsposition. Det finns faktiskt tre olika saker som går att belöna vid varje kontaktfält: Att hunden intar rätt position, att hunden är kvar i positionen (går att belöna många gånger efter varandra) och att hunden lämnar kontaktfältet. Du kan t ex gå tillbaka till hunden och belöna med godis tre gånger medan den står i sin kontaktfältsposition, och därefter säga ”okay” och så belöna lämnandet.

5. Vad göra om det blir ”fel”?

Med ”fel” menar vi t ex att hunden inte utför sitt kontaktfältsbeteende på rätt sätt, eller att hunden lämnar kontaktfältet före din signal. Det är viktigt att du *inte* ger ”okay”-signal om hunden inte gör sitt beteende korrekt (eftersom lämnasignalen fungerar som belöning för det utförda beteendet), och att du *inte* kastar leksaken om hunden lämnar innan du sagt ”okay”. Det kanske låter självklart, men konstiga saker händer ofta i de här situationerna... Om det blir ”fel”, locka (eller lyft) hunden därifrån och börja om från början

Till sist...

Öva så att ditt eget beteende känns automatiskt och självklart – sedan får hunden också vara med och leka! Hur bra hundens beteende blir är helt beroende av vad du själv gör, och med hjälp av dessa övningar kan du slippa en hel del vanliga problem. Lycka till med kontaktfältsträningen!